

SOUROZH
A Journal of Orthodox Life and Thought

1985

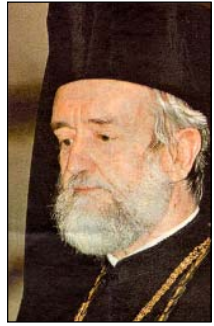

Ἡ Διατύπωσις τῆς
οἰκουμενιστικῆς
«Βαπτισματικῆς Θεολογίας»

Professor John Zizioulas

ORTHODOX ECCLESIOLOGY AND THE ECUMENICAL MOVEMENT

No. 21 August 1985 £1.50

Κείμενον Α΄

Κατάλυσις τῆς Ὁρθοδόξου Πατερικῆς Ἐκκλησιολογίας
ὑπὸ τοῦ οἰκουμενιστοῦ μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου Ζηζιούλα

Ἡ «Βαπτισματικὴ Θεολογία» τῶν Οἰκουμενιστῶν(*)

Ἐτέρα μορφή τῆς προτεσταντικῆς «Θεωρίας τῶν Κλάδων»

ΕΚΘΕΤΟΝΤΕΣ τὰ διαπραχθέντα εἰς τὴν Ζ΄ Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν [Π.Σ.Ε.]» εἰς Κανμπέρραν (7-20.2.1991) καὶ κρίνοντες τὴν εἰσήγησιν τοῦ μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐχαρακτηρίσαμεν αὐτὴν ὡς «κείμενον μετριοπαθές, ἰσχνὸν καὶ ἄτολμον καὶ ἐν πολλοῖς ἀσαφές», κατεκλείομεν δὲ τὰς παρατηρήσεις μας ὡς ἑξῆς:

«Χαρακτήρισας ὁ Περγάμου Ἰωάννης πρὸ ἐτῶν τὴν Ἄχραντον Νύμφην τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς “ναρκισσευομένην” καὶ ἀναφερθεὶς εἰς “τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ συνόλῳ τῆς” καὶ “ὄχι πλέον τῆς Ὁρθοδοξίας μόνης”¹, ἠμάρτησε βαρῦτατα καὶ “ἐλύπησε” τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι φυσικὸν νὰ μὴ δύναται νὰ δώσῃ Ὁρθόδοξον μαρτυρίαν»^{1α}.

Ἄλλ’ αἱ ἀπόψεις τοῦ Περγάμου, διὰ μίαν «περιεκτικὴν» ἐκκλησιολογίαν, διὰ μίαν «Ἐκκλησιάν» εὐρυτέραν τῶν ὁρίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι βεβαίως παλαιότεραι.

Τὴν 13.2.1985, ὅτε ἦτο εἰσέτι λαϊκός, ὠμίλησεν εἰς ἓνα μικτὸν ἀκροατήριον ὀρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν εἰς τὸν «Οἶκον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου» (Saint Basil's House, 52 Ladbroke Grove, London W 11) εἰς τὸ Λονδῖνον, ἀναφερθεὶς εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν καὶ τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν².

Δὲν θὰ ἀναλύσωμεν τὴν ὁμιλίαν, οὔτε θὰ ἀναφερθῶμεν εἰς αὐτὴν ἐκτενῶς, ἀλλ' ἀρκεῖ πρὸς τὸ παρὸν μία βραχεῖα ἀναφορά, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὄντως εἶναι ἓνας βετεράνος Οἰκουμενιστῆς, ἀλλότριος τῆς Πατερικῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ ὁμιλητὴς ἐξετάζει κατὰ πόσον εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν Ἐκκλησιολογίαν Της ἢ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ συμπεραίνει:

«Καὶ ὅμως, πέραν ἀπὸ τοῦ τί μερικοὶ πολὺ συντηρητικοὶ Ὁρθόδοξοι θὰ εἶπουν, νομίζω ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, χωρὶς νὰ προδώσῃ τὰς θεμελιώδεις ἐκκλησιολογικὰς ἀρχὰς της!»

Ὁ ὁμιλητὴς ἀναφέρεται εἰς τὰ «ὅρια» τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντιμετωπίζει τὸ «δῆλημα» τῆς προτιμήσεως μεταξὺ τῆς αὐστηρᾶς Ἐκκλησιολογίας τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ Καρχηδόνης (τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι παρὸν μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κανονικῆς Κοινότητος – τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας) καὶ τῆς διαφορετικῆς-νεωτέρας τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου (τὰ Χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὰ Ἱερὰ Μυστήρια εὐρίσκονται καὶ ἐκτὸς Ἐκκλησίας).

Μάλιστα φαίνεται νὰ ἀποδέχεται καὶ τὴν ἄποψιν τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, ὅτι «ὑπάρχουν ἅγιοι ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» καὶ ὅτι «τὰ κανονικὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας» «εἶναι σημαντικά, ἀλλὰ ταυτοχρόνως δὲν εἶναι ἀπόλυτα»³.

Καὶ πρὸς ἐξεύρεσιν μιᾶς «ἰσορροπίας» διὰ τὴν κατανόησιν τῶν «ὀρίων» οὐχὶ ὡς ἐμποδίων ἢ διαιρέσεων μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, ἰδίως δὲ μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, προτείνει τὴν θεολογίαν τῆς «βαπτισματικῆς ἐνότητος» (**baptismal unity**).

Ἄρά γε, τί πρεσβεύει ἡ «Βαπτισματικὴ Θεολογία»;

«Τὸ Βάπτισμα δημιουργεῖ ἓνα ὄριον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν». Τὸ Βάπτισμα, Ὁρθόδοξον ἢ μὴ, ὀριοθετεῖ τὴν «Ἐκκλησίαν», ἢ ὁποῖα περιλαμβάνει Ὁρθόδοξους καὶ ἑτεροδόξους. Ὑφίστανται «βαπτισματικὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας» (**baptismal limits of the Church**) καὶ «ἐκτὸς βαπτίσματος δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία». Ἀντιθέτως, «ἐντὸς τοῦ βαπτίσματος, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχῃ μία διάσπασις, μία διαίρεσις, ἓνα σχίσμα, δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν διὰ Ἐκκλησίαν».

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Περγάμου, θέλων τοὺς αἵρετικούς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐμφανίζεται πλέον τολμηρὸς τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, ὅστις ἔγραφε:

«Δὲν πρέπει ἴσως νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ σχισματικοὶ εἶναι ἀκόμη ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας· ἐν πάσῃ περιπτώσει, τοιαύτη ἔκφρασις δὲν θὰ ἦτο ἀκριβὴς καὶ θὰ ἤχει ἀμφιβόλως»⁴.

Κατὰ τὴν «Βαπτισματικὴν Θεολογίαν», ἡ αἴρεσις ὡς ἔκπτωσις ἐκ τῆς

Καθολικότητος τῆς Ἀποστολοπαραδότου Πίστεως, εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον «μία διάσπασις εἰς τὴν κοινωνίαν», ἡ ὁποία «δὲν σημαίνει ὅτι ἐκπίπτει τις τῆς πραγματικότητος τῆς Ἐκκλησίας».

Εἰς τὸ παρελθόν, αὐτὴ ἡ «κατάστασις διαίρεσεως» μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ αἵρετικῶν/σχισματικῶν, μεταξὺ «βαπτισμένων Χριστιανῶν», εἶχε συμβῆ «ἐξ αἰτίας τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία τώρα, δόξα τῷ Θεῷ, ἐξηφανίσθη»!

* * *

Η «ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ» τοῦ μητροπολίτου Περγάμου – ἄρα γε πόσον ἀπέχει αὐτὴ ἀπὸ τὴν «Θεωρίαν τῶν Κλάδων»; – κυριολεκτικῶς ἀνατρέπει τὴν Ὁρθόδοξον Πατερικὴν Θεολογίαν: χαροποιεῖ τοὺς ἑτεροδόξους, διότι ἀναγνωρίζει τὸ ἀνύπαρκτον βάπτισμά των, ταύτοχρόνως δὲ στερεώνει αὐτοὺς εἰς τὰ αἵρέσεις τῶν, διότι θεωρεῖ αὐτὰς ὡς ἀπλῆν διαίρεσιν ἐξ ἐλλείψεως ἀγάπης.

Ἡ κατ' οἰκονομίαν ὅμως εἰσδοχὴ τῶν αἵρετικῶν ἄνευ βαπτίσματος οὐδέποτε ἐσῆμαινεν ἀποδοχὴν τοῦ ἑτεροδόξου βαπτίσματος. Ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ὁ ὀρθὸς τύπος εἰς βάπτισμα τελεσθὲν ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐφ' ὅσον οἱ αἵρετικοὶ προσέρχονται ἐν μετανοίᾳ εἰς τὴν Ἀληθῆ καὶ Μοναδικὴν Ἐκκλησίαν, Αὕτη «*τελειοῖ, ζωοποιεῖ*» τὰ ἔξω αὐτῆς «*ἀτελῆ καὶ ἀνίσχυρα καὶ οὐχὶ ἀνενόχως τελεσιουργηθέντα*» μυστήρια καὶ «*ἀπαλλάσει ταῦτα πάσης ἐλλείψεως καὶ ἐνοχῆς διὰ τῆς παροχῆς τοῦ Χρίσματος καὶ τῶν δι' Αὐτοῦ χορηγουμένων χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος*»⁵.

Ἐχομεν λοιπὸν «*διόρθωσιν*» ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ καὶ προϋποτίθεται, ὅτι οἱ ἐπιστρέφοντες «*ἐφύλαττον ἀπαράλλακτον καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην τοῦ βαπτίσματος τῶν Ὁρθοδόξων καὶ ἐβαπτίζοντο κατὰ τὸν τύπον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας*»⁶, προκειμένου καὶ πάλιν ὑπογραμμίζομεν νὰ ἐφαρμοσθῇ οἰκονομία.

Ὁ Περγάμου κ. Ἰωάννης προφανῶς δὲν ὁμιλεῖ Πατερικῶς. Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἄλλα διδάσκουν. Τὸ ἐρώτημα εἶναι: οἱ αἵρετικοὶ ἔχουν Βάπτισμα, Εὐχαριστίαν καὶ Ἱερωσύνην; Διότι δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὰ τὰ τρία Μυστήρια νὰ θεωρηθοῦν κεχωρισμένως καὶ δὴ ἐκτὸς τῶν ὀρθῶν ἐκκλησιολογικῶν πλαισίων.

Ἐφ' ὅσον εἰς τοὺς σχισματικοὺς /αἵρετικοὺς ἔχομεν διάσπασιν

τῆς ἀγάπης, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς Καθολικότητος, ἐπομένως δὲ μίαν *«ἔξοδον»* ἀπὸ τὰ *«αἰσθητὰ ὄρια τῆς Ἐκκλησίας»*, ἐκτὸς τῶν ὁποίων ἡ Θεία Χάρις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παράγῃ *«ζώσας φλόγας»*, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὁμιλῶμεν διὰ μυστήρια καὶ ἀγίους ἐκτὸς Ἐκκλησίας;

Ἐὰν ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς τελῆ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ Μυστήρια, εἶναι δυνατὸν ὁ Αὐτὸς νὰ τελῆ ἐν τῇ σχισματικῇ / αἰρετικῇ Κονότητι τὰ μυστήρια τῶν ἐκπεσόντων τῆς ἀγάπης, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς Καθολικότητος;

Εἶναι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ὁμιλῶμεν περὶ σωτηρίας διὰ τῶν αἰρετικῶν μυστηρίων, ὅταν ἀθετῆται ἡ βασικὴ ἐκκλησιολογικὴ ἀρχή, ὅτι ἡ σωτηρία πραγματοποιεῖται ἐντὸς τῶν κοινωνικῶν ἐν Χριστῷ πλαισίων, τ.ἔ. ἐντὸς τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς χαρακτηριστικοῦ καὶ ἰαματικοῦ Ὄργανισμοῦ, ὅπου ἡ Κεφαλὴ - ὁ Χριστὸς εὐρίσκει πληρότητα εἰς τὸ ὅλον Σῶμα καὶ τὸ ὅλον Σῶμα εἰς τὴν Κεφαλὴν:

«Τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ ἢ Ἐκκλησία. Καὶ γὰρ πλήρωμα κεφαλῆς σῶμα καὶ πλήρωμα σώματος ἢ Κεφαλὴ»⁷.

Ἄν ἡ ἀπομόνωσις τοῦ κάθε μέλους, οἰουδήποτε ὄργανισμοῦ, σημαίη καὶ τὴν καταστροφὴν του, ἄρα γε, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνεταί λόγος περὶ Ἐκκλησίας, ἐὰν τελικῶς δὲν ζῆ κανεὶς, ὡς ἄτομον ἢ ὡς κοινότης, τὴν μοναδικὴν αὐτὴν ζωὴν τοῦ Θεανθρωπίνου Σώματος, τὴν σχέσιν πληρότητος Κεφαλῆς καὶ Σώματος;⁸

Πρέπει νὰ καταστῆ σαφές, ὅτι *«πράγματι ἡ Χάρις ἐνεργεῖ, ἀλλὰ δὲν σώζει ἐκτὸς τῆς Καθολικότητος»⁹*, ἐνεργεῖ ὅμως ὄχι τελοῦσα Μυστήρια καὶ παράγουσα Ἁγίους, ἀλλ' ὠθοῦσα μυστικῶς τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν ἐν τῇ Ἀληθείᾳ καὶ Καθολικότητι τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας.

Ἐν κατακλειδί, ὑπάρχει ὄντως ἓνα *«ὄριον»* ἀναμφισβήτητον, διὰ τοῦ ὁποίου χαράσσεται τὸ *«ὀριστικὸν περίγραμμα»* τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος καὶ τὸ ὁποῖον καταδεικνύει τὰ *«ἔσχατα ὄρια»* τῆς Ἐκκλησίας: ἡ ὀρθότης τῆς Πίστεως, ἔκφρασις τῆς ὁποίας εἶναι τὰ Μυστήρια.

Ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Ἰππόλυτος Ρώμης εἶναι λίαν σαφῆς ὅταν λέγῃ, ὅτι

«τὸ ἐν Ἐκκλησίᾳ παραδοθὲν Ἅγιον Πνεῦμα, οὐ τυχόντες οἱ Ἀπόστολοι μετέδωσαν τοῖς ὀρθῶς πεπιστευκόσιν»¹⁰.

Δηλαδή, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «*παρεδόθη*» εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ ἔκτοτε «*μεταδίδεται*» «*τοῖς ὀρθῶς πεπιστευκόσιν*».

* * *

ΑΣ ΙΔΩΜΕΝ ἐν ὀλίγοις, τί λέγει ἡ Ἱερὰ τῶν Ὁρθοδόξων Παράδοσις.

α. Οἱ αἰρετικοὶ «*ἀλλότριοι τοῦ Θεοῦ τυγχάνουσιν*»¹¹.

β. «*Τοὺς γὰρ παρὰ τῶν τοιούτων (αἰρετικῶν) βαπτισθέντας ἢ χειροτονηθέντας, οὔτε πιστοὺς, οὔτε κληρικούς εἶναι δυνατόν*»¹².

γ. «*Οἱ αἰρετικοὶ ἱερωσύνην δὲν ἔχουν, ἄρα καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἱεουργούμενα κοινὰ εἰσι καὶ χάριτος ἀγιασμοῦ ἄμοιρα*»¹³.

δ. «*Ἀπλῶς ὄλων τῶν αἰρετικῶν τὸ βάπτισμα εἶναι ἀσεβὲς καὶ βλάσφημον καὶ οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὸ τῶν Ὁρθοδόξων*»¹⁴.

ε. Ἐὰν γενικῶς «*εἶναι ἀργὰ καὶ ἀνενέργητα τὰ ὑπέρθεα ἐκεῖνα Ὄνόματα (σ.ήμ. "βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ Ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος")*, προφερόμενα ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν τὰ στόματα»¹⁵, πόσον μᾶλλον εἶναι «*ἀργὰ καὶ ἀνενέργητα*» εἰς τοὺς «*παραχαράξαντας, μᾶλλον δὲ παντελῶς διαφθείραντας, τὴν τοῦ βαπτίσματος Παράδοσιν*»¹⁶ καὶ θεολογίαν πολυωνύμους αἰρετικούς τῆς Δύσεως;

ς. Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπορρίπτουν τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, ἐπειδὴ «*τοὺς ἔλειψεν ἡ τελειωτικὴ Χάρις*»· χαρακτηρίζουν αὐτὸ ὡς «*τελειῶς ἀνωφελὲς καὶ μάταιον*»· θεωροῦν αὐτὸ μᾶλλον ὡς «*πνίξιμον*», καθ' ὅσον οἱ ἑτερόδοξοι «*βάπτισμα ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ φῶτισμα*»¹⁷.

ζ. Εἰς τὰς «*Διαταγὰς τῶν Ἀποστόλων*» δίδεται ἡ ἐξῆς αὐστηρὰ ἐντολή:

«Ὅμοίως καὶ βαπτίσματι ἐνὶ ἀρκείσθῳ μόνῳ, τῷ εἰς τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον δεδομένῳ· οὐ τῷ παρὰ

τῶν δυσωνύμων αίρετικῶν, ἀλλὰ τῷ παρὰ τῶν ἀμέμπτων ἱερέων δεδομένῳ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Μήτε δὲ τὸ παρὰ τῶν ἀσεβῶν δεκτὸν ὑμῖν ἔστω», «οἱ δὲ παρὰ ἀσεβῶν δεχόμενοι μόλυσμα, κοινωνοὶ τῆς γνώμης αὐτῶν γενήσονται. Οὐ γάρ εἰσιν ἐκεῖνοι ἱερεῖς», «οὔτε μὴν οἱ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτῶν, μεμύηται, ἀλλὰ μεμολυσμένοι ὑπάρχουσιν, οὐκ ἄφεσιν ἀμαρτιῶν λαμβάνοντες, ἀλλὰ δεσμὸν ἀσεβείας»¹⁸.

η. Εἰς τὴν Ζ' Ἀγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον

«Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος Τοποτηρητῆς τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῆς Ἀνατολῆς εἶπεν: ἡ αίρεσις χωρίζει ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας πάντα ἄνθρωπον». Ἡ Ἁγία Σύνοδος εἶπε: «τοῦτο εὐδῆλον»¹⁹.

θ. Ὁ Ὅσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, γράφων δι' αίρετικὸν ἐπίσκοπον, λέγει ὅτι

«οὐκ οἶον τε (δὲν εἶναι δυνατὸν) οὓς χειροτονεῖ τῇ ἀληθείᾳ εἶναι λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ»²⁰.

Εἶναι λοιπὸν σαφές, ὅτι ὁ μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης εἶναι κατάκριτος καὶ ὑπόδικος, ὡς δεχόμενος τὸ βάπτισμα τῶν αίρετικῶν, «μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδο-ἱερέων»²¹ καὶ μὴ ἐφαρμόζων τὴν Πατερικὴν ἐντολήν:

«οἱ αίρετικοὶ πρέπει νὰ ἐλέγχωνται καὶ νὰ νουθετοῦνται ἀπὸ τοῦς Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους, μήπως ἤθελαν καταλάβουν καὶ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν πλάνην των»²².

Ὁ βετεράνος τοῦ Οἰκουμενισμοῦ κ. Ἰωάννης ἀποτελεῖ κλασσικὸν παράδειγμα ὀρθοδόξου ἐκφυλισθέντος ἐκκλησιολογικῶς, διὰ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν λεγομένην Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, ἐνεκα δὲ τούτου λησμονήσαντος, ὅτι ἡ αίρεσις

«ἀκοινωνητός ἐστὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῶν οὐρανῶν ἀλλοτρία»²³. ὅτι «θεομίσητός ἐστὶν ἡ αίρεσις»²⁴ καὶ ὅτι αὐτὴ «τὸ ἔσχατον πτώμᾶ ἐστὶ ψυχῆς»²⁵.

Ὁ Περγάμου κ. Ἰωάννης ὑπερέβαλε κατὰ πολὺ τοὺς αίρετικούς Ἀγγλικανούς εἰς τὸν δογματικὸν συγκρητισμὸν καὶ μινιμαλισμὸν,

καθ' ὅσον ἐκεῖνοι μὲν βάσει τοῦ «Τετραπλεύρου τοῦ Λάμπεθ» (Lambeth Quadrilateral, 1888) περιορίζουν εἰς τέσσαρα τὰ «οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας» (Vestigia Ecclesiae: Ἁγίαν Γραφήν, Σύμβολον τῆς Πίστεως, Βάπτισμα καὶ Εὐχαριστίαν, Ἐπισκοπᾶτον)^{25α}, αὐτὸς δὲ περιστέλλει ταῦτα εἰς ἓνα καὶ μοναδικόν: τὸ Βάπτισμα!...

* * *

EN ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ ἡ θεωρία τῆς λεγομένης «**Βαπτισματικῆς Ἐνότητος**» καὶ ἡ «**Βαπτισματικὴ Θεολογία**» κερδίζουν ἔδαφος καὶ ἔχουν γίνεαι ἀποδεκταὶ ἐπισήμως ἀπὸ τὸ «Π.Σ.Ε.».

α. Εἰς τὴν «Τελικὴν Ἐκθεσιν τῆς Συνελεύσεως» εἰς Κανμπέραν ὑποστηρίζεται, ὅτι

«ὡς μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ κοινὸ μας βάπτισμα, εἴμεθα ἤδη ἐνωμένοι, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς μία κοινωνία θεμελιωμένη στὴν ζωὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος»²⁶.

β. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἀγγλικανὸς Προκαθήμενος, Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας, Γεώργιος Κάρεϋ (Carey), κατὰ τὴν πρόσφατον ἐπίσημον ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν ἔδραν τοῦ «Π.Σ.Ε.» ἐν Γενεύῃ (2-3 Ἰουνίου 1992) εἰς σχετικὴν ὁμιλίαν του εἶπεν, ὅτι

«ἡ "θεολογία τοῦ βαπτίσματος" (theology of baptism) εἶναι ἐκεῖνη, ἡ ὁποία μᾶς ἐνώνει» καὶ ὅτι «εἰς τὴν ἀναζητήσιν μας διὰ ὁρατὴν ἐνότητα, ἔχομεν λάβει πολὺ ὀλίγα ἐξ αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ βαπτίσματος, εἰς τὸ ὁποῖον ὅλοι μετέχομεν».

Καὶ ἐσυνέχισεν ὁ Ἀγγλικανὸς Πριμᾶτος:

«Εἶναι ἰσχυρὰ πεποίθησίς μου, ὅτι ὡς ἐκκλησίαι ἔχομεν ἀκόμη νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰς ἐφαρμογὰς τῆς βαπτισματικῆς θεολογίας. Ἐὰν πιστεύωμεν ὅτι τὸ βάπτισμα εἰς τὸ ὄνομα τῆς Τριάδος μᾶς ἐνώνει μὲ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν καὶ μᾶς κάνει μέλη τῆς οἰκογενείας του, τί σημαίνει τοῦτο διὰ τὰς ἐκκλησίας τὰς κεχωρισμένας εὐχαριστιακῶς;»²⁷.

γ. Εἶναι ἐπίσης γνωστόν, ὅτι οἱ Παπικοὶ ἔχουν ἀποδεχθῆ πλήρως τὰς θεωρίας τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου περὶ ἐγκυρότητος τῶν

ἐκτὸς Ἐκκλησίας τελεσθέντων μυστηρίων, αἱ ὁποῖα ἀναπτύχθησαν μετέπειτα ὑπὸ τῆς Σχολαστικῆς Θεολογίας.

Κατὰ τοὺς Παπικούς, οἱ ἐν τῇ αἵρέσει καὶ ὑπὸ αἰρετικῶν ὀρθῶς κατὰ τύπον βαπτισθέντες ἔχουν λάβει τὸ βάπτισμα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου, ἣτις ὥρισε:

«baptismum ab haereticis datum cum inentione faciendi quod facit Ecclesia, esse verum baptismum», ἥτοι **«τὸ βάπτισμα ὑπὸ αἰρετικῶν διδόμενον, μετὰ σκοποῦ ποιῆσαι ὅ,τι ποιεῖ ἡ Ἐκκλησία, ἀληθινὸν βάπτισμα εἶναι»²⁸.**

Αἱ θεωρίαι ὅμως αὐταὶ τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου, καὶ ὕστερον τῶν Παπικῶν,

«τονίζουσιν ὑπερβαλλόντως τὸν ἐξωτερικὸν τύπον τοῦ μυστηρίου ἐπὶ παραμερίσει τῆς ζωοποιούσης αὐτὸν ὀρθῆς Πίστεως, τῆς ὁποίας οὗτος (ὁ τύπος) πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἡ ἔμπρακτος ἔκφρασις, καὶ κινδυνεύουσι νὰ προσδώσωσιν εἰς τὴν τυπικὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου εἶδος τι μαγικῆς ἐπενεργείας»²⁹,

διὰ τοῦτο ἄλλωστε

«ἡ περὶ μυστηρίων θεολογία τοῦ ἀγίου Αὐγουστίνου δὲν υἰοθετήθη οὔτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, οὔτε ὑπὸ τῆς βυζαντινῆς θεολογίας»³⁰.

Μάλιστα ὁ Μ. Ἀθανάσιος εἶναι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου σαφέστατος, θεωρῶν τὴν ὀρθὴν Πίστιν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διὰ τὴν τέλεσιν πραγματικοῦ / σωστικοῦ Μυστηρίου:

«Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ὁ Σωτὴρ οὐχ ἀπλῶς ἐνετείλατο βαπτίζειν, ἀλλὰ πρῶτόν φησι, Μαθητεύσατε· εἶθ' οὕτω, Βαπτίζετε εἰς ὄνομα Πατρός, καὶ Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος· ἵν' ἐκ τῆς μαθήσεως ἡ πίστις ὀρθῆ γένηται, καὶ μετὰ πίστεως ἡ τοῦ βαπτίσματος τελείωσις προστεθῇ. Πολλοὶ γοῦν καὶ ἄλλαι αἵρέσεις, λέγουσαι τὰ ὀνόματα μόνον, μὴ φρονοῦσαι δὲ ὀρθῶς, ὡς εἴρηται, μηδὲ τὴν πίστιν ὑγιαίνουσαν ἔχουσαι, ἀλυσιτελὲς ἔχουσι καὶ τὸ παρ' αὐτῶν διδόμενον ὕδωρ, λειπόμενον εὐσεβείᾳ·

ὥστε καὶ τὸν ραντιζόμενον παρ' αὐτῶν ρυπαίνεσθαι μάλλον ἐν ἀσεβείᾳ ἢ λυτροῦσθαι»³¹.

* * *

Η ΕΜΜΕΣΟΣ λοιπὸν προτροπὴ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ «Π.Σ.Ε.» πρὸς τοὺς Ὁρθοδόξους:

«νὰ ριψοκινδυνεύσουν ἓνα βαθύτερο ἐπηρεασμὸ τους ἀπὸ τὴν οἰκουμενικὴ συνάντηση»³²,

εὐρίσκει πλήρη ἀνταπόκρισιν εἰς τὸν μητροπολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην, βασικαὶ δὲ προϋποθέσεις, πάντοτε κατὰ τοὺς Οἰκουμενιστάς, διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Διάλογον, ἀθετοῦνται.

Ποῖα εἶναι αὐταῖ³³; Ἄφ' ἐνὸς μὲν ἡ γνωστοποιήσις τοῦ περιεχομένου τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως εἰς τοὺς ἑτεροδόξους, ὥστε νὰ βοηθηθοῦν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῆς ταυτότητός των, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ διαφύλαξις τῆς ταυτότητος τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἰς ἀντίθετον περιπτώσειν, ζημιοῦται τόσον ἡ Ἐκκλησία μας, ὅσον καὶ οἱ ἑτερόδοξοι, οἱ ὁποῖοι ὑποτίθεται ὅτι ἀναζητοῦν τὴν γνησιότητα τῆς Ἀποστολικῆς Πίστεως.

Εἶναι πασιφανές, ὅτι μὲ τὴν λεγομένην *«Βαπτισματικὴν Θεολογίαν»*, ἀποδεκτὴν γενικῶς ἀπὸ τοὺς ἐξ ὀρθοδόξων Οἰκουμενιστάς, νοθεύεται ἡ ταυτότης τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς φυσικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ *«βαθυτέρου ἐπηρεασμοῦ»* των ἀπὸ τὴν *«οἰκουμενικὴν συνάντησιν»*.

Μάλιστα δὲ τὸ βάθος τοῦ *«ἐπηρεασμοῦ»* αὐτοῦ εἶναι τόσον μέγαν, ὥστε καὶ ἕτερος βετεράνος τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἀθετῶν ἐπίσης τὴν Πατερικὴν Θεολογίαν, ἀποφαίνεται:

«ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καὶ μοναδικὴ καὶ ἡνωμένη ἐνώπιον τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου βαπτίζονται πάντα τὰ μέλη αὐτῆς, ἀποκτῶντα οὕτω τὴν δικαίωσιν ἑαυτῶν, ἀνεξαρτήτως εἰς ποίαν Ὁμολογίαν ἀνήκουσιν, ἐνούμενα μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων εἰς ἓν σῶμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ μερίζηται εἰς πλείονα σώματα»³⁴!

Καὶ συνεχίζεται ἡ πτῶσις:

«ἡ ὑφισταμένη νῦν ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις προέρχεται ἐκ τῶν ἔξω καὶ ἐκ τῶν κάτω καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἔσω καὶ ἐκ τῶν ἄνω, προέρχεται ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ἀτελειῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, περιοριζομένη πρὸς τὰ ἄνω καὶ σχεδὸν ἐξαφανιζομένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀντιθέτως προέρχεται ἡ ἐσωτερικὴ μυστικὴ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας»³⁴!

Καὶ τὸ ἐπισφράγισμα:

«Πάντες οἱ χριστιανοὶ εἴμεθα μυστηριακῶς καὶ ἀπορρήτως ἠνωμένοι μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων διὰ τῆς μυστηριακῆς χάριτος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος», «εἶτα καὶ διὰ τῆς κοινωνίας τῆς θείας εὐχαριστίας»³⁴!

Εἶναι δὲ τοιαύτη ἡ σημασία τῆς «*Βαπτισματικῆς Θεολογίας*» διὰ τοὺς Οἰκουμενιστάς, ὥστε ἡ ἀντορθόδοξος Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ 1920 προϋποθέτει αὐτήν:

«Τούτου ἔνεκεν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἐδίστασε νὰ ἀπευθύνῃ τὸ περίφημον διάγγελμα αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1920 “πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ”, χαρακτηρίσαν τὰς χριστιανικὰς Ὁμολογίας ὡς “Ἐκκλησίας” καὶ τονίσαν “ὅτι ἐπιβάλλεται ἵνα ἀναζωπυρωθῇ καὶ ἐνισχυθῇ πρὸ παντὸς ἡ ἀγάπη μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, μὴ λογιζομένων ἀλλήλας ὡς ξένας καὶ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ὡς συγγενεῖς καὶ οἰκείας ἐν Χριστῷ καὶ συγκληρονόμους καὶ συσώμους τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Χριστῷ” (Ἐφεσ. 3, 6)»³⁵.

Αὐτὴ δὲ δυστυχῶς ἡ Ἐγκύκλιος, τὴν ὁποίαν δὲν παύουν νὰ ἐγκωμιάζουν οἱ Οἰκουμενισταί, ὡς θεμέλιον καὶ «*Καταστατικὸν Χάρτην*» τῆς λεγομένης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, θεωρεῖται «*Δογματικὸν καὶ Συμβολικὸν Μνημεῖον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*»! Οἶα κατάπτωσις!...

- (*) Περιοδ. «Ὁρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», ἀριθ. 26-29, Ἰανουάριος-Δεκέμβριος 1992, σελ. 34-43. Κείμενον βελτιωμένον.
1. Περιοδ. «Ἐκκλησία», ἀριθ. 7/1.5.1988, σελ. 267α.
Ὁ Περγάμου Ἰωάννης ὠμίλησε τοιουτοτρόπως, ὡς Συνοδικῶς ὀρισθεὶς ὀμιλητῆς τῆς ἡμέρας κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Σταυροδρομίου, ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων, τὴν 27.2.1988, ἐνώπιον τοῦ πατριάρχου κ. Δημητρίου, τῶν συνοδικῶν μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, πανορθόδοξο Ἀντιπροσωπίας, Ἀγιορειτικῆς Ἀντιπροσωπίας καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων ὅλου τοῦ φάσματος τῶν ἑτεροδόξων.
- Πῶς ἠνέχθησαν, καὶ δὴ οἱ Ἀγιορεῖται, τὴν βλασφημίαν αὐτήν; «Ἡ γὰρ σιωπὴ μέρος συγκαταθέσεως» (Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1121A).
 - Βλ. σχετικῶς Καθηγητοῦ Ἀνδρέου Θεοδώρου, «Ναρκισσισμὸς ἢ ἔρωσ Ὁρθοδοξίας»; ἐν περιοδ. «Ο.Ε.Μ.», ἀριθ. 24-25/Ἰούλιος-Δεκέμβριος 1991, σελ. 319 κ. ἐ.
- 1α. Περιοδ. «Ὁρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», ἀριθ. 22-23, Ἰανουάριος-Ἰούνιος 1991, σελ. 266-267.
2. Περιοδ. «**Sourozh**», No 21/ August 1985, pp. 16-27: **Professor John Zizioulas**, «*Orthodox Ecclesiology and the Ecumenical Movement*». («**Sourozh**» is a journal of Orthodox Life and Thought - Published Quarterly by the Russian Patriarchal Diocese of Sourozh-England).
- Πρέπει νὰ διευκρινισθῆ, πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τῆς ὀμιλίας τοῦ μητροπολίτου Περγάμου, ὅτι ὁ «Οἶκος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου» εἶναι κέντρον τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ἁγίων Ἀλβανοῦ καὶ Σεργίου, ἡ ὁποία ἰδρύθη τὸ 1928 ὑπὸ Ρώσων Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν, ἀπέβη «ἓνα σπουδαῖο ἀνεπίσημο ὄργανο σχέσεων μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Δυτικῶν Χριστιανῶν» καὶ ἐπηρέασεν εὐρύτερον τὰς οἰκουμενιστικὰς δραστηριότητας. Μέσω τῆς διομολογιακῆς αὐτῆς Ἀδελφότητος ἐδημιουργήθη ἓνα κλίμα «ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης», τὸ δὲ «πνεῦμα τῆς γνήσιας φιλίας καὶ ἐκτίμησιν ἦταν ὁ καρπὸς τῆς Εὐχαριστιακῆς ἑνώσεως ποὺ γνώρισαν τὰ μέλη τῆς ἀδελφότητος»!
- (Ν. Ζερνώφ, Οἱ Ρῶσοι καὶ ἡ Ἐκκλησία τους, σελ. 193-194, ἐκδόσεις «Ἀστήρ», Ἀθῆναι 1972). Βλ. καὶ περιοδ. «**Journal of the Moscow Patriarchate**», No 2/1984, p. 65: «*The Ecumenical Movement and the Russian Orthodox Church Before She Joined the W.C.C.*».
3. Αἱ παράδοξοι αὐταὶ θεωρίαι τοῦ π.Γ.Φ. ἀναπτύσσονται εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ «*Τὰ ὄρια τῆς Ἐκκλησίας*», ἐν Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Τὸ Σῶμα τοῦ ζώντος Χριστοῦ/Μία ὀρθόδοξος ἐρμηνεία τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 129-148, Μετάφρασις Ἰ.Κ. Παπαδοπούλου, ἔκδοσις Β΄, 3/Θεολογικὰ Δοκίμια, Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1981. Τὸ ἄρθρον ἔχει δημοσιευθῆ ῥωσιστί, ἀγγλιστί καὶ γαλλιστί, ἡ δὲ μετάφρασις ἐγένετο ἐκ τῆς γαλλικῆς ἐκδόσεως, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Les limites de l' Eglise*», ἐν περιοδ. «**Messenger de l' exarchat du patriarche Russe en Europe occidentale**», τόμ. X, 1961, ἀριθ. 37, σελ. 28-40.
4. Π. Γ. Φλωρόφσκυ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 144.
5. Π. Ν. Τρεμπέλα, Δογματικὴ..., τ. Γ΄, σελ. 56, Ἀθῆναι 1961.
6. Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 54.

7. Ἰ. Χρυσοστόμου, PG τ. 62, στλ. 26 / Εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, Ὀμιλία Γ´ § β´.
8. Πρβλ. Ν.Α. Ματσούκα, Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ Θεολογία, τ. Β´, σελ. 428, ἐκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονικὴ 1985. Ἀξίζει νὰ μελετηθοῦν διὰ τὸ συζητούμενον θέμα αἱ σελίδες 425-428.
9. Π. Γ. Φλωρόφσκυ, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 145.
10. Ἁγίου Ἰππολύτου, ΒΕΠΕΣ τ. 5, σελ. 199, στχ. 15-17 / Ἐλεγχος κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, Βίβλος Πρώτη, Πρόλογος.
11. Ἰ. Κανόνος ΛΔ´ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Ἁγίας Τοπικῆς Συνόδου.
12. Ἰ. Κανόνος ΞΗ´ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.
13. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 91.
14. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 305.
15. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 56.
16. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 589.
17. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 52, Σχόλιον εἰς τὸν Ἰ. Κανόνα ΜΣΤ´ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων με ἀναφορὰς εἰς τὸν Μ. Βασίλειον, Μ. Ἀθανάσιον, Ἅγιον Γρηγόριον Θεολόγον, Ἰ. Χρυσόστομον, Ἅγιον Λέοντα, Ἅγιον Ἀμβρόσιον.
18. «Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων», PG τ. 1, στλ. 948AB / Βιβλίον Ἐκτον, Κεφάλαιον ΙΕ´, «Ὅτι οὐ δεῖ ἀναβαπτίζειν χρῆ, οὔτε μὴν παραδέχεσθαι τὸ παρὰ τῶν ἀσεβῶν βάπτισμα δοθέν, ὃ οὐκ ἔστι βάπτισμα, ἀλλὰ μόλυσμα».
19. ΣΜΠΣ, τ. Β´, σελ. 733α, Πρᾶξις Α´.
20. Ὄσιου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1057A / Ἐπιστολῶν Βιβλίον Πρῶτον, Μ´ Ναυκρατιῶ τέκνω.
21. Ἰ. Κανόνος ΜΖ´ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.
22. Ὄσιου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 51.
23. Μ. Ἀθανασίου, PG τ. 25, στλ. 689A / Ἐπιστολὴ πρὸς Σεραπίωνα· ΒΕΠΕΣ τ. 33, σελ. 178, στχ. 38-39.
24. Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ τ. 31, σελ. 241, στχ. 22 / Ἐπιστολὴ πρὸς Μοναχοῦς.
 - Διὰ τὴν «αἵρεσιολογίαν» τοῦ Μ. Ἀθανασίου, βλέπε τὸ θαυμάσιον ἄρθρον τῆς Βαρβάρας Καλογεροπούλου-Μεταλληνοῦ, «*Ἡ αἵρεση καὶ ἡ ἀντιμετώπισή της μὲ βάση τοὺς Λόγους "Κατὰ Ἀρειανῶν" τοῦ Μ. Ἀθανασίου*» (περιοδ. «Κοινωνία», ἔτος Λ´, ἀριθ. 2 / Ἀπρίλιος-Ἰούλιος 1987, σελ. 183-208).
 - Ἐπίσης λίαν διαφωτιστικὴ διὰ τὸ βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν εἶναι καὶ ἡ ἐργασία τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, «Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα...» / Ἑρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ Ζ´ Κανόνος τῆς Β´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπὸ τῶν Κολλυβάδων καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου / Συμβολὴ εἰς τὴν ιστορικοκανονικὴν θεώρησιν τοῦ προβλήματος περὶ τοῦ κύρους τοῦ δυτικοῦ βαπτίσματος, Ἀθῆναι 1983.

Οἱ Κολλυβάδες εἰς τοὺς ὁποίους ἀναφέρεται ἡ ἐργασία εἶναι οἱ Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης, Ὁσιος Νικόδημος Ἀγιορείτης καὶ Ἀθανάσιος Πάριος.
25. Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, PG τ. 44, στλ. 504A / Εἰς τὴν Ἐπιγραφήν τῶν Ψαλμῶν, Δεύτερον Βιβλίον, Κεφάλαιον Ε´.
- 25α. βλ. Π.Ν. Τρεμπέλα, Ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ τῶν θεολογικῶν Διαλόγων ἡμιεπίσημα ἔγγραφα, σελ. 30, ἐκδόσεις «Ὁ Σωτήρ», Ἀθῆναι – Ἰανουάριος 1972.
26. «Τελικὴ Ἐκθεσις», ἐν Συλλογικῷ Τόμῳ, Γεωργίου Ν. Λαιμοπούλου, Ἡ Ζ´

Γενική Συνέλευση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, Καμπέρρα – Φεβρουάριος 1991 / Χρονικό, Κείμενα, Ἀξιολογήσεις, ἐκδόσεις «**Τέρτιος**», σελ. 135, Κατερίνη 1992.

27. Περιοδ. «**Ecumenical Press Service**» («**E.P.S.**» provides news and information about the ecumenical movement and is a service of the World Council of Churches-Geneva), No 16/92.06.04: «*Anglican leader visits WCC, meets leaders of ecumenical bodies*». Ὑπογραμ. ἡμέτ. Βλ. ἐπίσης περιοδ. «**Ενημέρωσις**», Η-1992/6, σελ. 3-4. Ὁ Καττουαρίας Γεώργιος Κάρεϋ συνωδευέτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Λαΐδην Κάρεϋ.

28. Α΄ Περίοδος Συνόδου, Συνεδρία Ζ΄, Κανὼν 13. Π. Ν. Τρεμπέλα, Δογματική..., τ. Β΄, σελ. 333, ὑπόσημ. 54.

Ἡ ἐν Τριδέντῳ τοῦ Τυρόλου τῆς Β. Ἰταλίας Παπικὴ Σύνοδος (1545-1563) θεωρεῖται ὡς ἡ ἸΘ΄ Οἰκουμενικὴ ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ εἶχε χαρακτηριστὰ ἀντιπροτεσταντικόν.

29. Π. Ν. Τρεμπέλα, Δογματική..., τ. Γ΄, σελ. 48, ὑπόσημ. 42, ὑπογραμ. ἡμέτ.

30. Π. Γ. Φλωρόφσκυ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 145.

31. Μ. Ἀθανασίου, ΡΓ στλ 26, στλ. 237Β / Κατὰ Ἀρειανῶν Λόγος Δεύτερος, §§ 42-43.

32. Περιοδ. «**Ἐπίσκεψις**», ἀριθ. 332/15.3.1985, σελ. 9, ὑπογραμ. ἡμέτ. Πρβλ. περιοδ. «**Ὁ Σωτήρ**», ἀριθ. 1140/24.4.1985, σελ. 249: «*Ποῦ θέλει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ τὸ Π.Σ.Ε.;*».

• Πρόκειται περὶ δηλώσεων τοῦ τότε νέου Γ.Γ. τοῦ «Π.Σ.Ε.» Δρος Αἰμίλιο Κάστρο εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐφημερίδα «**The Orthodox Church**» τῶν Η.Π.Α. Ὁ Γ.Γ. μεταξύ ἄλλων εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς: «*Στὰ πλαίσια τοῦ Π.Σ.Ε. οἱ Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους κλάδους τῆς συνολικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐκπροσωποῦν μιὰ οἰκογένεια, μιὰ πνευματικὴ στάση, μιὰ ξεχωριστὴ διδασκαλία*».

Ἀναλόγους ἀπόψεις διετύπωσε καὶ κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (1.2.1985). Ἄρα γε ἀπέχουν πολὺ αἱ ἀπόψεις τοῦ Πάστορος Α. Κάστρο ἀπὸ ἐκεῖνας τοῦ μητροπολίτου Ἰωάννου;

33. Ἄπ. Β. Νικολαΐδης, Ἐξηγήσεις καὶ παρεξηγήσεις στὸ χῶρο τῆς Θεολογίας/ Συμβολικῆ μὲ στοιχεῖα Ἀπολογητικῆς, σελ. 234-238, Ἀθήνα 1990.

34. Ἰ. Ν. Καρμίρη, Δογματικῆς Τμῆμα Ε΄, Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, σελ. 241, 242, 243, Ἀθήνα 1973, ὑπογραμ. ἡμέτ.

35. Ἰ. Ν. Καρμίρη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 243, ὑπόσημ. Ὑπογραμ. ἡμέτ.

• Τὰς πεπλανημένας αὐτὰς ἀπόψεις τοῦ Ἰ.Ν.Κ. προσεπάθησε νὰ θεμελιώσῃ ἐπικαλούμενος τὴν Ζ΄ Ἁγίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, δι' ἐκτενοῦς μελέτης ὁ Καθηγητῆς κ. Βασ. Ν. Γιαννόπουλος, εἰς τὴν προσπάθειαν μάλιστα νὰ ἀντικρούσῃ ὅσα ὀρθῶς ὑπεστήριξεν ὁ π. Γ.Δ. Μεταλληνὸς εἰς τὸ προαναφερθὲν ἔργον του «Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα...» (Βλ. Β.Ν. Γιαννοπούλου, «*Ἡ ἀποδοχὴ τῶν αἰρετικῶν κατὰ τὴν Ζ΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον / Πῶς δεῖ τοὺς ἀπὸ αἱρέσεως προσερχομένους δέχεσθαι*», ἐν περιοδ. «**Θεολογία**», ἀριθ. 3 / Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 1988, σελ. 530-579).

Τὰ συμπεράσματα τοῦ Β.Ν.Γ. καὶ δὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν χειροτονίαν τῶν αἰρετικῶν (βλ. ἰδίως σελ. 574 κ.έ. καὶ μάλιστα τὴν ὑποσ. 85, ὡς καὶ τὴν ὑποσ. 76), δεικνύουν σύγχυσιν καὶ ἀδυναμίαν κατανοήσεως τοῦ πρίσματος, μέσῳ τοῦ

ὁποίου ἔγινεν ἡ ὅλη θεώρησις τοῦ ζητήματος ὑπὸ τῆς Ἁγίας Συνόδου. Εἶναι πράγματι λίαν λυπηρὸν τὸ φαινόμενον νὰ προσπαθῆ ἡ ἀκαδημαϊκὴ θεολογία, πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, νὰ παρουσιάσῃ τὴν Ζ' Ἁγίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον συμφωνοῦσαν πρὸς τὰς πλάνας τῆς καὶ δὴ πρὸς τὴν **«Βαπτισματικὴν Θεολογίαν»!**